

دوفصلنامه پژوهش‌های مدیریت و فرماندهی نظامی
دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع) - دانشگاه امیرالمؤمنین (ع) نرسا
سال هجدهم، شماره ۵۳، بهار و تابستان ۱۴۰۲، صص ۶۳-۲۷

بررسی عوامل اثربخشی دوره‌های عالی پیاده-تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی

سید هدایت حسینی^{۱*}، بهنام مقدسی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۲۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۲۸

چکیده

تجارب نظامی گویای این واقعیت است که اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی متأثر از عوامل متفاوت و متعدد است و باید طراحان بر اساس اهداف، نوع، زمان و منابع عملیات نوع، میزان و تأثیر عوامل مؤثر بر موفقیت عملیات را مورد بررسی قرار دهند. یکی از عوامل مؤثر اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی ارزشیابی اثربخشی دوره‌های عالی پیاده - تکاور است که در این نوشتار نقش اثربخشی دوره عالی پیاده تکاور با سه رویکرد دروس عقیدتی سیاسی، دروس تخصصی و دروس سازمانی بررسی گردید. روش جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات آمیخته اکتشافی است؛ سؤال اصلی تحقیق عبارت است از عوامل ارزشیابی اثربخشی دوره‌های عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی کدام‌اند؟ در راستای ارزشیابی اثربخشی دوره عالی پیاده - تکاور بر اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی پرسش‌نامه محقق ساخته با سه بُعد و ۳۶ گویه تدوین، و در معرض قضاوت ۴۴ نفر از متخصصان یکی از مراکز نظامی و یگان‌های رزم نرسا قرار گرفت. بر اساس نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نظر به اینکه سطح معنی‌داری ابعاد ۰/۰۱، میانگین دروس عقیدتی سیاسی ۳/۷۴، و مقدار آماره تی برای دروس فوق ۵/۴۹ و میانگین دروس تخصصی ۴/۰۷ و مقدار

^۱ مدرس دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (علیه‌السلام).

^۲ مدرس دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (علیه‌السلام).

آماره تی برای دروس فوق ۹/۴۸ و میانگین دروس سازمانی ۳/۷۲ و آماره تی ۵/۹۸ تعیین گردید. فرضیه تحقیق تأیید گردید و ابعاد سه‌گانه دروس دوره عالی پیاده - تکاور بر اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی اثربخش است.

واژه‌های کلیدی: آموزش، اثربخشی، دوره عالی، عملیات، مأموریت رزمی.

مقدمه

آموزش نیروهای نظامی از عمده‌ترین مسائلی است که امروزه بدان توجه فراوان می‌شود و بخش عمده‌ای از وقت و امکانات ارتش‌های جهان صرف آن می‌گردد. از این‌رو رشد فکری و ارتقا سطح آگاهی نیروها از مهم‌ترین اهداف یک نظام است. با آموزش خوب و مطلوب، می‌توان آمادگی روحی و جسمی نیروها را فراهم ساخت و طرز استفاده بهتر از ابزار کار و سلاح را به آنها آموخت. قرآن کریم با فرمان جهاد «كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ» (بقره، ۲۱۶) و آیه کریمه «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ» (انفال، ۶۰) مسئله آمادگی رزمی را مطرح می‌کند و وجوب جهاد، تدارک مقدمات و کسب آمادگی‌های لازم را ضروری می‌سازد. از سوی دیگر تنها برخورداری از وسایل نظامی و ابزار جنگی بدون آنکه کارکنان طرز استفاده از آن را بدانند، نتیجه مطلوب را نمی‌بخشد، از این‌رو آموزش ضرورت می‌یابد. حضرت امام خمینی (ره) در اهمیت آموزش می‌فرماید: «در هیچ شرایطی از تقویت نیروهای مسلح و بالابردن آموزش‌های عقیدتی و نظامی، توسعه، تخصص‌های لازم و بخصوص حرکت به‌طرف خودکفائی نظامی، غفلت نکنید» (صفری، ۱۳۹۳: ۱۸۲).

اکنون اگر بپذیریم که مهم‌ترین ثروت هر تشکیلات، انسان‌ها هستند و اگر این مطلب واقعیت داشته باشد که کارکنان هر سازمان تعیین‌کننده‌ترین عامل برای ادامه حیات آن سازمان هستند، پس باید گفت که خلق «بهترین شرایط از بیشترین بهره‌دهی» سازمان در گرو گسترش توانایی‌ها و پرورش کامل استعدادهای درونی نیروی انسانی (حتی در هر شرایط از محدودیت

منابع مالی) است. ضمن اینکه آموزش کارکنان تنها راه پیشرفت سازمان نیست، اما یکی از مطمئن‌ترین و اساسی‌ترین مسیرهایی که مدیریت می‌پیماید و باید به‌خاطر احتراز از تلف‌شدن منابع مالی و مادی سازمان همواره در نظر داشته باشد، این است که امر آموزش باید مستمر باشد و از بالاترین مسئولان سازمان تا پایین‌ترین سطوح را نیز در برگیرد؛ بنابراین نه فقط به افزایش مهارت‌های شغلی کارکنان کمک می‌کند، بلکه موجبات کسب دانش و معلومات جدید را فراهم می‌آورد رفتارهای تازه و پسندیده‌ای نیز ایجاد می‌کند (کیقبادی، ۱۳۵۴: ۱۲۵). موفقیت در رزم در سطوح راهبردی، عملیاتی و تاکتیکی از موضوعات و مباحث محوری طرح‌ریزی و هدایت عملیات تلقی می‌شود که همواره اتاق فکر فرماندهان و هدایتگران نبرد را به خود مشغول نموده است.

هدایتگران عملیات نظامی همواره در سطوح مختلف پس از دریافت مأموریت که عبارت است «از بیان مختصر از وظیفه یا وظایفی که باید اجرا شود» (سپاه، ۱۳۸۴: ۷) با تشکیل شور ستادی اقدام به بررسی ابعاد و زوایایی مأموریت ابلاغی می‌نمایند تا تجزیه و تحلیل مأموریت ابلاغی پس از تعیین نقاط قوت و ضعف با برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت موفق گردند با حداقل تلفات در حداقل زمان و با حداقل امکانات اهداف متصور را محقق و یا از مواضع دفاعی به نحوه مطلوب حفظ نمایند؛ لذا پس از دریافت مأموریت با تشکیل شور ستادی اقدام به تجزیه و تحلیل مأموریت می‌نماید و پس از اجرای مأموریت با تحلیل نبرد اقدام با بررسی مراحل مختلف نبرد نموده تا نقاط ضعف و قوت عملیات به‌عنوان تجارب ثبت و ضبط گردد. در آیات کتاب نور رویکرد فوق پس از نبرد احد به‌خوبی ترسیم شده است.

بیان مسئله

مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای می‌فرمایند: «بنیه دفاعی، در وهله اول به تقویت نیروهای مسلح اعم از سپاه و ارتش است که باید از طریق بالابردن آموزش‌ها، سازماندهی و نظم، تدوین تاکتیک‌ها و انتقال تجارب جنگ و تمرین‌ها و مانورها و نیز مجهز شدن به سلاح‌ها لازم و مدرن تأمین شود» (پیام امام خامنه‌ای به مناسبت نهمین سالگرد جنگ تحمیلی ۱۳۶۸/۶/۳۰).

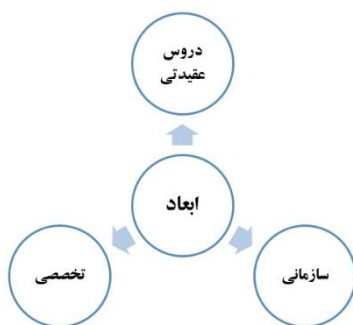
آموزش در نیروهای مسلح مجموعه‌ای از مقاطع و دوره‌ها، عناصر اصلی آموزش و سازمان اجرای آموزش با ساختار معین است که بر اساس مبانی، اهداف، اصول آموزشی به‌منظور افزایش علم، تجربه، مهارت، بینش و شکوفایی استعداد کارکنان و اعضای نیروهای مسلح در راستای اجرای موفقیت‌آمیز وظایف و مأموریت‌های محوله تدوین شده است (صفری، ۱۳۹۳: ۱۷۵).

آموزش کارکنان در سازمان‌ها به‌منظور ارتقا سطح دانش، توانایی و مهارت آن‌ها برای همکاری فعال در فرایند توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، امری ضروری و حیاتی است (گلایی، ۱۳۶۹: ۸۲).

آموزش سپاه (انفرادی و گروهی)، آرایش سپاه، جدانشدن از سلاح در جنگ، بهره‌گیری از فرصت‌ها، عقب‌نشینی تاکتیکی، تشکیل نیروهای ویژه، اهتمام ویژه به نیروهای نظامی، اهتمام به روحیه سپاه، تلقین پیروزی، پرهیز از گریختن، پنهان نمودن آنچه که به روحیه سپاه آسیب می‌رساند، نیرنگ و اخلاق جنگ موضوعاتی هستند که در نهج‌البلاغه پیرامون سیاست جنگی حضرت امیرالمؤمنین علیه‌السلام بدان پرداخته شده و برای هر کدام از این موضوعات می‌توان کتاب مفصلی تدوین نمود (محمد ری شهر، ۱۳۸۱: ۵۶۷-۵۶۸).

نتیجه آموزش، فهم این مطلب است که بایستی نیروهای کیفی وارد جنگ شوند نه نیروهای کمی و یا به عبارتی دیگر ریختن عرق در حین آموزش از ریخته‌شدن خون در حین جنگ جلوگیری می‌کند. در ارتش‌هایی که تجارب جنگی زیادی دارند و از اهمیت آموزش در بالابردن کیفیت نیروها آگاه‌اند، می‌کوشند در طول آموزش، عضوگیری و موقع به‌کارگیری، گروه‌ها و فرماندهان مشابه را با یکدیگر سازمان دهند و این مشابهت برای ایجاد روحیه و تأثیر آموزش مهم است (صفری، ۱۳۹۳: ۱۷۲).

دوره عالی به عنوان اولین و مهم‌ترین مرحله طراحی و هدایت یگانهای تاکتیکی و مقطع و مرحله‌ای که شخصیت افسران را برای ورد به کارجمعی مهیا می‌سازد نقش حیاتی و اساسی در بهینه کردن منابع توسط افسر یگانهای رزم دارد. لذا می‌طلبد این مقطع توسط یک فعالیت پژوهشی به صورت دقیق، اساسی و علمی از زوایایی مختلف مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد. تا فارغ التحصیلان این حوزه با ارتقاء سطح دانش و تجربه خود قادر گردند نظر به تحول ژرف، پیچیدگی و گسترده در صحنه رزم، در چهاردهه گذشته به ویژه نبردهای اخیر در جغرافیایی مقاومت تبیین کننده ارزشیابی اثربخشی دوره‌های آموزشی در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی می‌باشد موضوع نوشتار حاضر، ارزشیابی اثربخشی دوره‌های عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی می‌باشد. نظر به گستردگی موضوع فوق نوشتار حاضر مسئله اصلی تحقیق بررسی عوامل اثربخشی دوره‌های عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی در حوزه منابع درسی در سه بُعد دروس سازمانی، تخصصی و عقیدتی سیاسی می‌باشد. امید است اثربخشی دروس فوق در اجرای مناسب مأموریت رزمی تعیین و در خصوص رسیدن به وضع مطلب راه کارهای مناسب ارائه شود. لذا براین اساس مدل مفهومی تحقق مستخرج از بیان مسئله به شرح زیر ترسیم می‌گردد.

نمودار ۱: مدل مفهومی ابعاد ارزشیابی اثربخشی دوره عالی تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های ابلاغی
مستخرج از بیان مسئله (نگارنده: ۱۴۰۰)

اهمیت و ضرورت

یکی از مهم‌ترین گام‌ها در امر ایجاد بنیه دفاعی مقتدر و کارآمد، در نیروی‌های مسلح کشور پرداختن به مسئله به‌روز بودن آموزش‌های نظامی و منطبق بودن با مأموریت‌های واگذاری و نیازمندی‌های یگان‌های تحت امر آن است که در این خصوص به‌روز بودن آموزش‌ها در مراکز آموزش و به‌خصوص در دانشگاه مورد بررسی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، و یکی از این آموزش‌ها، آموزش دوره‌های عالی تکاور است در مورد اهمیت این تحقیق همان بس که بتوان با بررسی ارزشیابی اثربخشی دوره‌های عالی تکاور و پی‌بردن به نقاط ضعف و قوت آن و تقویت و اصلاح موارد بررسی شده باعث افزایش توان رزم نیروها در صحنه نبرد و بالابردن ضریب اطمینان موفقیت مأموریت‌ها شود. با ارزشیابی اثربخشی این دوره‌ها:

۱- حجم سنگینی از هزینه‌های مالی و نیروی انسانی در سازمان صرف می‌گردد بدون اینکه خروجی خوب و بازدهی مناسبی از آن به دست آید.

۲- نیروهای فراگیر و اساتید با یک روزمرگی مواجه خواهند شد و این دوره هیچ بازدهی مناسبی نخواهد داشت.

۳- باعث می‌شود که فراگیران از دوره‌ها خسته شده و فراگیری علم را اتلاف وقت بپندارند.

۴- باعث می‌گردد فراگیران علاقه خود را نسبت به فراگیری علم از دست داده و هیچ تمایلی به فراگیری علم نداشته باشند.

۵- یگان‌های رزمی نمی‌توانند به‌نحو مطلوب مأموریت خود را انجام دهند.

پیشینه تحقیق

آثار متعددی از کُتب، مقالات، رساله‌های ارشد و دکترا در مورد ارزشیابی اثربخشی و موضوعات مرتبط با آن تألیف و ترجمه شده است. این آثار بیشتر ناظر به مفهوم‌پردازی، نظریه‌ها و تفکرات هستند. بررسی آثار موجود نشان می‌دهد که در میان این آثار، به موضوع ارزشیابی اثربخشی دوره‌های عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی اصلاً پرداخته نشده؛ فقر تئوریک و ادبیاتی، مشهود و ملموس این حوزه گویای این واقعیت است که این نشان از نوآوری تحقیق است.

جدول ۱: پیشینه تحقیق

عنوان (پایان‌نامه)	آسیب‌شناسی دوره‌های عالی توپخانه صحرایی و ارائه راهکارهای مناسب
مشخصات محقق	براتی، ابوذر
تاریخ و محل انتشار	۱۳۹۸، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
سؤال اصلی	آسیب‌های دوره عالی توپخانه در این مرکز نظامی کدام‌اند؟ و مناسب‌ترین راهکارهای ارتقا آن چیست؟
نتیجه	بر اساس نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به «پاسگاه فرماندهی» با میانگین نمره ۳/۹۶ و کمترین میانگین نمره مربوط به «مدیریت انرژی» با ۳/۰۰ بوده است که در مقابل آموزش‌های دوره عالی توپخانه آسیب‌پذیری بیشتری دارد.

عنوان (پایان‌نامه)	بررسی عوامل مؤثر بر افزایش کارایی یگان‌های زرهی در دفاع با تأکید بر جنگ آینده
مشخصات محقق	کربلایی، سهراب
تاریخ و محل انتشار	۱۳۹۳، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

سؤال اصلی	عوامل مؤثر بر افزایش کارایی یگان‌های زرهی در دفاع با تأکید بر جنگ آینده چیست؟
نتیجه	در مورد ساختار سازمانی، ضمن حفظ ساختار فعلی، یگان زرهی را نسبت به طراحی برش تاکتیکی جدید برای زرهی در محیط جنگ آینده اقدام و تمرین گردد. ترکیب رسته زرهی با سایر رسته‌ها از جمله توپخانه، خمپاره‌انداز و... در محیط جنگ آینده لازم است بیشتر مدنظر قرار گیرد.

عنوان (پایان‌نامه)	آسیب‌شناسی محتوای دروس دوره عالی زرهی مؤثر بر عملکرد فرماندهان گردان‌های تانک در جنگ نیابتی
مشخصات محقق	حسینی، سید علی اصغر
تاریخ و محل انتشار	۱۳۹۸، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
سؤال اصلی	آسیب‌های محتوای دروس دوره عالی زرهی مؤثر بر عملکرد فرماندهان گردان‌های تانک در جنگ نیابتی چیست؟
نتیجه	آسیب‌شناسی در بعد دروس سازمانی نشان داده که: درس مهارت تیراندازی و پدافند غیرعامل بیشترین تطبیق را با جنگ نیابتی داشته‌اند و در مقابل محتوای دروس مدیریت انرژی و زبان عربی با جنگ نیابتی همخوانی ندارد. نتایج آسیب‌شناسی در بُعد دروس تخصصی بیانگر آن است که: جنگ شهری و تمرین رانندگی با تانک و نفربرهای موجود بیشترین همخوانی را با جنگ نیابتی دارند و دروس نیروی انسانی و آماد و پشتیبانی مناسب با جنگ‌های نیابتی نیستند.

عنوان (مقاله)	آسیب‌شناسی ارتباط سازمانی گردان‌های با نواحی مقاومت باتوجه به مأموریت‌های ابلاغی (در استان.)
مشخصات محقق	نوذریان، محسن و برسلانی، احمد
تاریخ و محل انتشار	۱۳۹۵، فصلنامه علمی - ترویجی مدیریت پژوهش‌های دفاعی سال پانزدهم شماره ۸۲ پائیز ۱۳۹۵. صص ۱-۳۶
سؤال اصلی	آسیب‌های عمده ارتباطات سازمانی گردان‌های... با نواحی مقاومت با توجه مأموریت‌ها کدام‌اند؟
نتیجه	بر اساس اولویت آسیب‌های ارتباطی عبارتند از: الف) عوامل اصلی ساختار شامل عدم انعطاف‌پذیری، رسمی بودن، و تمرکز و پیچیدگی، ب) عوامل رفتاری: شامل عوامل ادراکی و عوامل انسانی در رتبه یکسان. ج) عوامل زمینه‌ای شامل: موانع فنی، موانع ناشی از محیط ارتباطی و موانع فرهنگی هستند.

عنوان (مقاله)	آسیب‌شناسی دوره‌های عالی پدافند هوایی... در تحقق اهداف آموزشی و ارائه راهکارهای مناسب
مشخصات محقق	امیری، ولی‌الله
تاریخ و محل انتشار	۱۳۹۸، فصلنامه خیبر مدیریت پژوهش دانشکده پیاده پائیز ۱۳۹۸.
سؤال اصلی	آسیب‌های تأثیرگذار بر دوره‌های عالی پدافند هوایی در تحقق اهداف آموزشی کدام‌اند؟
نتیجه	آسیب‌های مترتب بر دوره‌های عالی پدافند هوایی ... در سه مؤلفه رفتاری (آسیب‌های مربوط به نیروی انسانی)، ساختاری (آسیب‌های مربوط به عوامل غیر نیروی انسانی) و محیطی یا زمینه‌ای (آسیب‌های مربوط به عوامل تأثیرگذار خارج از سازمان)، شناسایی و احصاء گردیده: ۱- بیشترین آسیب را متوجه «به‌روزرسانی محتوای دروس» دانسته‌اند. ۲- آسیب بعدی را متوجه «دروس تخصصی برنامه تفصیلی» دانسته‌اند.

عنوان (مقاله)	آسیب‌های دوره عالی تکاوری در مرکز نظامی مذکور
مشخصات محقق	سید محسن، سادات
تاریخ و محل انتشار	۱۳۹۷، فصلنامه خیبر مدیریت پژوهش دانشکده پیاده ۱۳۹۷
سؤال اصلی	آسیب‌های دوره عالی تکاوری در مرکز نظامی مذکور کدام‌اند؟ و مناسب‌ترین راهکارهای ارتقا آن چیست؟
نتیجه	۱- شیوه تدریس مربیان متناسب با نیازهای عملیاتی نیست ۲- محیط عملی آموزش‌ها شبیه به محیط واقعی عملیاتی انتخاب نگردیده. ۳- اساتید و مربیان به تناسب در یگان‌های رزم حضور پیدا نکرده‌اند تا بتوانند نسبت به نیازمندی‌های محتوایی فراگیران بیشتر آشنا شوند.

در این بخش از نوشتار به بررسی اجمالی تعدادی از تحقیقات انجام‌شده مرتبط با موضوع بررسی دوره‌های عالی در اجرای مأموریت‌های رزمی که محقق رادر در جمع‌آوری اطلاعات یاری می‌دهد (کتاب، رساله‌ها و مقالات) می‌پردازیم:

اهداف تحقیق

الف) هدف اصلی:

- شناسایی و تعیین ابعاد ارزشیابی اثربخشی دوره‌های عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های

رزمی

ب) اهداف فرعی:

- شناسایی و تعیین عناوین دروس عقیدتی - سیاسی مؤثر بر ارزشیابی اثربخشی دوره عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی
- شناسایی و تعیین عناوین دروس سازمانی مؤثر بر ارزشیابی اثربخشی دوره عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی
- شناسایی و تعیین عناوین دروس تخصصی مؤثر بر ارزشیابی اثربخشی دوره عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی

سؤالات تحقیق

الف) سؤال اصلی:

- عوامل ارزشیابی اثربخشی دوره‌های عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی کدام‌اند؟

ب) سؤالات فرعی:

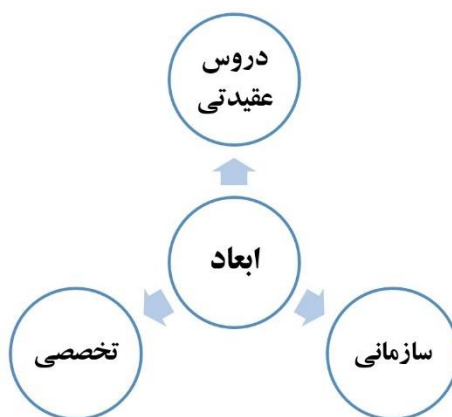
- عناوین دروس عقیدتی - سیاسی مؤثر بر ارزشیابی اثربخشی دوره عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی کدام‌اند؟
- عناوین دروس سازمانی مؤثر بر ارزشیابی اثربخشی دوره عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی کدام‌اند؟
- عناوین دروس تخصصی مؤثر بر ارزشیابی اثربخشی دوره عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی کدام‌اند؟

متغیرهای تحقیق

الف) **متغیر وابسته:** متغیر پاسخ، برون‌داد یا ملاک است و عبارت است از وجهی از رفتار یک ارگانیسم که تحریک شده است. متغیر وابسته مشاهده یا اندازه‌گیری می‌شود تا تأثیر متغیر مستقل بر آن مشخص شود. این متغیر از طریق متغیر مستقل پیش‌بینی می‌شود (دلاور، ۱۳۸۸: ۵۹). در این پژوهش

اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی به‌عنوان متغیر وابسته محسوب می‌گردد.

ب) متغیر مستقل: متغیر مستقل تحقیق به شرح نمودار زیر است:

نمودار ۲: متغیر مستقل تحقیق (نگارنده: ۱۴۰۰)

مفاهیم و اصطلاحات

-آموزش^۱: تعلیم و تربیت افراد جهت انجام وظایفی که سازمان برای آنان تعیین نموده و هماهنگ کردن مهارت‌های فردی به‌منظور ایجاد مهارت یگانی، به تعبیر دیگر، انتقال مجموعه‌ای از مهارت‌ها و دانستنی‌ها جهت بهینه‌کردن سلوک شغلی و تغییر رفتار به وضع مناسب خود و سازمان (نوروزی، ۱۳۸۵: ۶۶).

آموزش عبارت است از: انجام یک سلسله عملیات مرتب، منظم، پشت‌سرهم، پیوسته و با اهداف مشخص و معین به‌منظور ایجاد و یا ارتقا سطح دانش و آگاهی، سطح مهارت‌های شغلی، اجتماعی، رفتار مطلوب و متناسب با ارزش‌های پایدار جامعه در کارکنان (ابطحی، ۱۳۸۳: ۱۸).

- دوره عالی^۱: دوره‌های طولی هستند که از درجات ستوان یکمی و سروانی به مدت حداقل ۶ ماه برای تمامی کارکنان فارغ‌التحصیل دوره‌های مقدماتی رسته‌ای و کارکنانی که در سطح فارغ‌التحصیلان این دوره شناخته می‌شوند و از آموزش قبلی آن‌ها حداقل ۴ سال گذشته باشد، متناسب با رسته‌های آنان حسب مورد در دانشکده‌های علوم و فنون نیروها یا دانشکده‌های علمی تخصصی یکی از دانشگاه‌های نظامی کشور تشکیل می‌گردد. نیل به درجه سرگردی این قبیل کارکنان منوط به طی این دوره است (سپاه، ۱۳۹۵: ۱۲).

- ارزشیابی^۲: ارزشیابی یک فرایند نظام‌دار برای جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات گفته می‌شود. به این منظور که تعیین شود آیا هدفهای موردنظر تحقق یافته‌اند و به چه میزان (ابطحی، ۱۳۸۳: ۹).

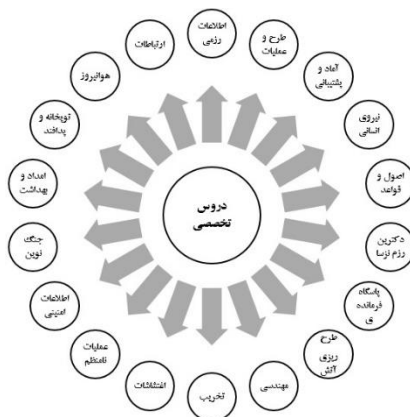
- اثربخشی^۳: اثربخشی معمولاً به کیفیت و مفید بودن اطلاق می‌شود و در یک تعریف عام عبارت است از درجه و میزانی که یک اقدام به هدف پیش‌بینی شده نایل می‌شود (همان).

- مأموریت رزمی^۴: مأموریتی که نیروهای نظامی؛ امنیتی و انتظامی به صورت انفرادی و جمعی به منظور مقابله با تهاجم دشمن و یا مقابله با گروه‌های معارض و متجاوز به حقوق عمومی و یا مقابله با تهدیدات آنها اجرا می‌نمایند را مأموریت رزمی گویند.

- دروس تخصصی^۵: این درس‌ها به عنوان درس‌های اصلی یک گرایش مطرح می‌شود به عنوان مثال اگر مدیریت را یک رشته اصلی بدانیم، مدیریت «دولتی»، «بازرگانی»، «صنعتی» و... به عنوان گرایش آن به حساب می‌آید البته تعریف گرایش در مقطع کارشناسی ارشد

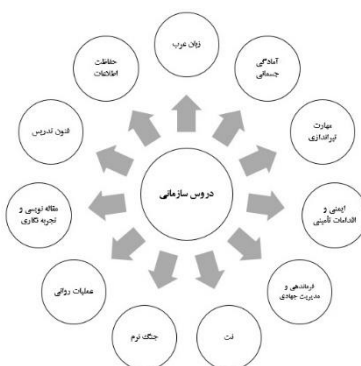
1. Excellent course
2. Assessment
3. Effectiveness
4. Combat mission
5. Specialized courses

متفاوت است و هریک از این گرایش‌های کارشناسی در مقطع کارشناسی‌ارشد یک‌رشته محسوب شده و دارای گرایش‌های متفاوت خواهد بود (آریانی، ۱۳۹۶: ۴).

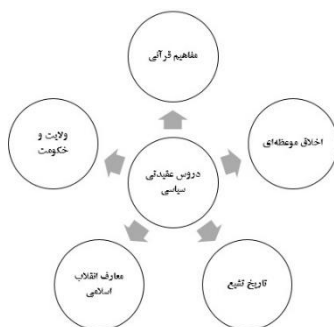
نمودار ۳: مدل مفهومی (دروس تخصصی) مدل دروس تخصصی مستخرجه از ادبیات تحقیق

دروس سازمانی^۱: به درس‌هایی گفته می‌شود که میان همه دانشجویان صرف‌نظر از رشته تحصیلی‌شان، مشترک است و به‌منظور افزایش اطلاعات عمومی و موردنیاز، موظف به گذراندن آن تا پایان طول تحصیلاتشان هستند (آریانی، ۱۳۹۶: ۴).

نمودار ۴: مدل مفهومی (دروس سازمانی) مدل دروس سازمانی مستخرجه از ادبیات تحقیق

-دروس عقیدتی سیاسی^۱: دروسی که جهت ارتقای سطح علمی و عقیدتی و بیش سیاسی و تقویت عقیده اسلامی و هم چنین تبلیغ مبانی اسلامی بر چهار اصل جهاد اصغر، دفاع مقدس، جهاد اکبر، جهاد افضل به دانشجویان آموزش داده می‌شود (حاجی زاده، ۱۳۹۸: ۱۸).

نمودار ۵: مدل مفهومی (دروس عقیدتی) مدل دروس عقیدتی سیاسی مستخرج از ادبیات تحقیق

یگان رزمی^۲: یگانی که برای جنگیدن (رزم) به عنوان یک عنصر تاکتیکی مستقل تجهیز و آموزش یافته است (رستمی، ۱۳۸۶: ۹۱۴).

گردان تکاور: مجموعه‌ای از نیروهای تکاور با عضویت رسمی که در قالب چهار گروهان (سه گروهان تکاور و یک گروهان پشتیبانی آتش) سازماندهی شده و تحت امر فرمانده گردان تکاور هستند (نوروزی، ۱۳۸۵: ۵۵).

روش تحقیق

پژوهش حاضر، نوعی تحقیق آمیخته اکتشافی است؛ زیرا آمیخته‌ای از تحقیق پیمایشی و تحقیق مبتنی بر نظرخواهی از متخصصان و خبرگان بوده و در آن، هم از ابزارهای روش تحقیق کمی (پرسش‌نامه) و هم از ابزارهای روش تحقیق کیفی (مصاحبه)، استفاده شد؛

1. Political ideology lessons
2. Combat Unit

بنابراین، فرایند تحقیق در دو مرحله متوالی انجام گرفت.

در گام نخست از اسناد و مدارک برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شد. در این مرحله از طرح، روش پژوهش از نوع تحلیل مفهومی و محتوایی بود که در آن پژوهشگر با استفاده از داده‌های نظری، مرور ادبیات و پیشینه تحقیق، مؤلفه‌ها و ابعاد اصلی آسیب‌ها را شناسایی و به‌صورت یک ساختار مفهومی تدوین کرد.

در گام دوم، اعتباربخشی چارچوب تدوین شده برای مطالعه میدانی در دستور کار بود که در آن از روش‌های کیفی (مصاحبه عمیق) و کمی (پرسش‌نامه) استفاده گردید.

قلمرو تحقیق

الف) قلمرو زمانی: بازه زمانی جمع‌آوری داده‌های این پژوهش در محدوده زمانی بهمن‌ماه ۱۳۹۸ تا اسفندماه ۱۳۹۹ صورت گرفته است.

ب) قلمرو مکانی: این پژوهش در لشکرهای عملیاتی مستقر در یکی از مراکز استان‌ها و اساتید و کارشناسان آن مراکز نظامی که در این حوزه فعالیت دارند، صورت گرفته است.

پ) قلمرو موضوعی: این پژوهش از نظر موضوع در حوزه دفاعی انجام گرفته است و برای تدوین راهکار موفقیت لشکرهای عملیاتی نرسا طراحی شده است.

جامعه تحقیق

بنابراین، در پژوهش حاضر به لحاظ تخصصی بودن موضوع مورد تحقیق و محدود بودن متخصصین و صاحب‌نظران خبره مرتبط با موضوع تحقیق در، یگان‌های رزم نرسا، دانشگاه مذکور مجموعه‌های مرتبط با مشورت با اساتید راهنما و مشاور جامعه آماری بر اساس فرمول کوکران ۴۴ نفر تعیین گردید.

$$n = \frac{\frac{z^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left[\frac{z^2 pq}{d^2} - 1 \right]} = \frac{\frac{1.96^2 * 0.5 * 0.5}{0.05^2}}{1 + \frac{1}{50} \left[\frac{1.96^2 * 0.5 * 0.5}{0.05^2} - 1 \right]} = 44$$

جدول ۲: جامعه تحقیق

ردیف	نام گروه از جامعه	تعداد به نفر
۱	اساتید مرکز آموزش نظامی	۱۴
۲	فرماندهان دانشکده‌ها	۴
۳	سردار	۲
۴	مدیر گروها	۴
۵	مربیان	۱۴
۶	فرماندهان یگان‌های رزم	۶
	جمع	۴۴

ابزارها و روش گردآوری اطلاعات

این پژوهش به لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها در زمره تحقیقات اسنادی و میدانی جای می‌گیرد. از آنجایی که محقق به دنبال تعیین شاخص‌های ارزشیابی اثربخشی دوره عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی است، گردآوری اطلاعات در این پژوهش با استفاده از روش‌های مطالعه کتابخانه‌ای و تحقیقات میدانی به صورت ترکیبی صورت گرفت.

روش تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌های این تحقیق و بررسی، شناخت و احصاء شاخص‌های ابعاد سه‌گانه دروس دوره عالی پیاده - تکاور (عقیدتی سیاسی، سازمانی و تخصصی) از طریق پرسش‌نامه و مصاحبه استفاده گردید، با توجه به تمام شمار بودن جامعه آماری، ابتدا با بهره‌گیری از شاخص‌های آمار توصیفی نظیر میانگین، نمودار و جداول توزیع فراوانی به توصیف ویژگی‌های جامعه آماری و داده‌های مربوط به عوامل، شاخص‌ها و گویه‌ها پرداخته

شده. در این آزمون ابتدا میانگین رتبه‌های ارائه‌شده برای هر یک از گزینه‌های سؤالات محاسبه‌شده و سپس ترتیب توالی میانگین رتبه‌ها را مورد بررسی قرار گرفت و در ادامه از تحلیل کوواریانس رگرسیون برای بررسی وجود رابطه خطی بین متغیرهای مستقل وابسته، برای بیان درصد اطمینان و همچنین آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی ابعاد سه‌گانه دروس (عقیدتی سیاسی، سازمانی و تخصصی) دوره عالی پیاده - تکاور بر موفقیت مأموریت‌های رزمی از نرم‌افزار^۱ SPSS استفاده گردید.

چگونگی تهیه پرسش‌نامه و روایی و پایایی آن

مراحل تهیه پرسش‌نامه: با توجه به سؤالات تحقیق ابتدا پرسش‌نامه‌ای بر اساس یافته‌های مطالعات نظری و مصاحبه‌های صورت‌گرفته پیرامون موضوع (فصل دوم ادبیات تحقیق) متناظر با ابعاد و شاخص‌ها در راستای تعیین شاخص‌های ابعاد سه‌گانه دروس دوره عالی بر موفقیت مأموریت‌های رزمی پرسش‌نامه در قالب ۳ بُعد و ۴۵ سؤال بسته و ۵ سؤال باز تنظیم گردید و پس از ارائه آن به جامعه دوم و افراد صاحب‌نظر و خبره مرتبط با موضوع که در پی مشورت و اخذ نظرات اساتید راهنما و مشاور و هم‌اندیشی با خبرگان موردنظر به روش آشنایی به دست آمد و پس از توزیع بین خبرگان، جمع‌آوری و ضریب لاشه محاسبه گردید. از آنجاکه برخی شاخص‌ها تأیید نگردید، با مشورت اساتید نسبت به اصلاح پرسش‌نامه با لحاظ نمودن نظرات افراد صاحب‌نظر اقدام و در نهایت پرسش‌نامه نهایی در قالب ۳۶ سؤال بسته و یک سؤال بازطراحی گردید.

۱. نرم‌افزار آماری و مخفف Sciences Statistical Package for the Social به معنی بسته آماری برای علوم اجتماعی

الف) روایی ابزار سنجش:

منظور از روایی^۱ این است که مقیاس و محتوای ابزار یا سؤالات مندرج در ابزار و روش تحقیق، دقیقاً متغیرها و موضوع مورد مطالعه را بسنجد که به منظور تعیین رابطه بین گویه‌ها و ابعاد و تدوین پرسش‌نامه، با مشورت اساتید محترم نظر خبرگان پرسش‌نامه ضریب لاوشه تهیه، توزیع، جمع‌آوری تجزیه و تحلیل گردید.

جدول ۳: ضریب لاوشه عوامل پرسش‌نامه:

ردیف	ابعاد	ضریب لاوشه (C.V.R)
۱	دروس عقیدتی سیاسی	۰/۹
۲	دروس سازمانی	۰/۹
۳	تخصصی	۰/۹
	کل	۰/۹

میانگین ضریب لاوشه عوامل = ۰/۸۳

بر اساس جدول شماره (۲) خرده مقیاس‌های پرسش‌نامه بین ۰/۸ تا ۱ به دست آمده است. همچنین بر اساس جدول شماره (۳-۵) ضریب لاوشه تمامی ابعاد بسیار نزدیک به یک و مورد تأیید قرار گرفت.

ب) پایایی پرسش‌نامه

برای اندازه‌گیری پایایی از شاخصی به نام "ضریب پایایی" استفاده می‌کنیم و اندازه آن معمولاً بین صفر تا یک تغییر می‌کند. ضریب پایایی "صفر" معرف عدم پایایی و ضریب پایایی "یک"، معرف پایایی کامل است (خاکی، ۱۳۸۴:۲۴۵). معمولاً برای سنجش پایایی پرسش‌نامه‌ها، به منظور سنجش اعتبار، دقت و اعتمادپذیری پرسش‌نامه‌ها به‌طوری‌که از

خاصیت تکرارپذیری و سنجش نتایج یکسان برخوردار باشد، یک مرحله پیش‌آزمون انجام می‌گیرد. محقق پس از وارد کردن داده‌ها، با استفاده از نرم‌افزار Spss ضریب پایایی (آلفای کرونباخ^۱) را محاسبه می‌کند. معمولاً آلفای کمتر از ۰/۶ پایایی ضعیف، ۰/۶ تا ۰/۸ قابل قبول و بالاتر از ۰/۸ نشان‌دهنده پایایی بالا هست. بدیهی است که هر چه این عدد به یک نزدیک‌تر باشد بهتر است. در این تحقیق بر اساس محاسبه صورت گرفته از طریق نرم‌افزار Spss آلفای کرونباخ پرسش‌نامه‌ها به شرح زیر است:

جدول ۴: ضریب اعتبار پرسش‌نامه بر اساس ضریب آلفای کرونباخ

ردیف	ابعاد	ضریب آلفای کرونباخ	ضریب آلفای کرونباخ کل
۱	دروس عقیدتی سیاسی	۰/۹۰۶	۰/۹۲۳
۲	دروس سازمانی	۰/۹۰۴	
۳	دروس تخصصی	۰/۹۵۶	

اعتبار کل پرسش‌نامه ۰/۹۲۳ و خرده مقیاس‌های آن بین ۰/۹۵۶ تا ۰/۹۰۴ به دست آمده است.

بحث

در این مقاله با توجه به نوع متغیرهای این تحقیق، تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی صورت گرفته است. در سطح آمار توصیفی از فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار و در سطح آمار استنباطی از آزمون کالموگروف – اسمیرنف، آزمون t تک متغیر و t مستقل و تحلیل واریانس، و فریدمن استفاده شده است.

یافته‌های توصیفی

یافته‌های توصیفی جمعیت‌شناسی

در این بخش از تجزیه و تحلیل آماری به بررسی چگونگی توزیع نمونه‌های آماری از حیث متغیرهایی چون میزان تحصیلات، گروه سنی، طیف درجات، پاسخ‌دهندگان پرداخته می‌شود.

الف) سن: جدول و نمودار (۴) نشان‌دهنده توزیع فراوانی و درصد مربوط به گروه سنی پاسخ‌دهندگان است.

جدول ۵: توزیع پاسخگویان برحسب سن

سنجه	فراوانی	درصد
۳۵-۳۱	۱۱	۲۷/۵
۳۵ و بالاتر	۲۹	۷۲/۵
جمع	۴۰	۱۰۰

بر اساس نتایج جدول و نمودار (۴) ۲۷/۵ درصد در گروه سنی ۳۱-۳۵ سال و ۷۲/۵ درصد در گروه سنی ۳۵ سال و بالاتر بوده‌اند.

ب) تحصیلات: جدول و نمودار (۵) نشان‌دهنده توزیع فراوانی و درصد مربوط به سطوح تحصیلات پاسخ‌دهندگان است.

جدول ۶: توزیع پاسخگویان برحسب تحصیلات

سنجه	فراوانی	درصد
فوق دیپلم	۱۰	۲۵/۰
کارشناسی	۱۷	۴۲/۵
کارشناسی ارشد و بالاتر	۱۳	۳۲/۵
جمع	۴۰	۱۰۰

ج) سنوات: جدول و نمودار (۶) نشان‌دهنده توزیع فراوانی و درصد مربوط به سطوح سنوات پاسخ‌دهندگان است.

جدول ۷: توزیع پاسخگویان برحسب سنوات خدمت

سنتجه	فراوانی	درصد
۱۵-۱۱ سال	۹	۲۲/۵
بیشتر از ۱۵ سال	۳۱	۷۷/۵
جمع	۴۰	۱۰۰

بر اساس نتایج جدول و نمودار (۶) ۲۲/۵ درصد دارای سابقه خدمت ۱۱-۱۵ سال و ۷۷/۵ درصد دارای سابقه خدمت بیشتر از ۱۵ سال بوده‌اند.

د) درجه: جدول و نمودار (۷) نشان‌دهنده توزیع فراوانی و درصد مربوط به درجه پاسخ‌دهندگان است.

جدول ۸: توزیع پاسخگویان برحسب درجه

سنتجه	فراوانی	درصد
درجه‌دار	۸	۲۰/۰
سروان	۱۸	۴۵/۰
سرگرد	۹	۲۲/۵
سرهنگ	۵	۱۲/۵
جمع	۴۰	۱۰۰

تفسیر جداول پنج‌گانه ویژگی‌های جامعه

باتوجه به گروه تحصیلات، درجه، سنوات خدمتی و همین‌طور میزان آشنایی به موضوع اثربخشی دروس دوره عالی – پیاده تکاور بر موفقیت مأموریت‌های رزمی و نظر به اینکه از نظر تحصیلات ۲۵ درصد دارای فوق‌دیپلم، ۴۲/۵ درصد کارشناسی و ۳۲/۵ درصد

کارشناسی‌ارشد و بالاتر هستند و از نظر گروه سنوات بین ۱۱-۱۵ سال ۲۲/۵ درصد و ۷۷/۵ درصد دارای سابقه خدمت بیشتر از ۱۵ سال هستند و از نظر درجه ۲۰ درصد پاسخگویان درجه‌دار، ۴۵ درصد سروان، ۲۲/۵ درصد سرگرد و ۱۲/۵ درصد سرهنگ بوده‌اند.

از لحاظ گروه سنی ۲۷/۵ درصد در گروه سنی ۳۱-۳۵ سال و ۷۲/۵ درصد در گروه سنی ۳۵ سال و بالاتر هستند گویای این واقعیت است که جامعه نسبت به اثربخشی دروس دوره عالی پیاده - تکاور بر موفقیت مأموریت‌های رزمی اشرافیت کامل و لازم دارند؛ لذا موجب اعتباربخشی نظرات آن‌ها می‌گردد. همچنین گروه سنی، تحصیلات، و درجه و تجربه سازمان خدمتی نامبردگان نشان از همه‌گیر بودن جامعه آماری پژوهش دارد و به نتایج آن می‌توان اعتماد کامل داشت.

سؤال فرعی اول: دروس عقیدتی سیاسی دوره عالی پیاده - تکاور چه میزان در اثربخشی مأموریت‌های رزمی تأثیرگذار است؟ و مهم‌ترین درس کدام است؟

جدول ۹: توزیع فراوانی و درصد مربوط به دروس عقیدتی و سیاسی

ردیف	گویه	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۱	اثربخشی آشنایی با ترجمه و مفاهیم قرآن در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۲	۵/۰	۵	۱۲/۵	۷	۱۷/۵	۱۶	۴۰/۰
		۳۷/۶۷	۲۵/۰	۱۰	۲۵/۰	۱۰	۲۵/۰	۱۰	۲۵/۰
۲	اثربخشی درس معارف و مواجهات انقلاب اسلامی در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۱	۲/۵	۳	۷/۵	۱۱	۲۷/۵	۱۵	۳۷/۵
		۳۷/۷۵	۲۵/۰	۱۰	۲۵/۰	۱۰	۲۵/۰	۱۰	۲۵/۰

۳/۶۲	۵	۱۸	۱۵	۱	۱	فراوانی	اثربخشی درس ولایت و حکومت در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۳
	۱۲/۵	۴۵/۰	۳۷/۵	۲/۵	۲/۵	درصد		
۳/۶۵	۸	۱۴	۱۵	۲	۱	فراوانی	اثربخشی درس اخلاق موعظه‌ای در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۴
	۲۰/۰	۳۵/۰	۳۷/۵	۵/۰	۲/۵	درصد		
۴/۰۰	۱۵	۱۴	۹	–	۲	فراوانی	اثربخشی درس تاریخ تشیع در اسلام و ایران در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۵
	۳۷/۵	۳۵/۰	۲۲/۵	–	۵/۰	درصد		

بر اساس نتایج جدول (۸) نظر به اینکه میانگین تمام دروس بالاتر ۳ است. دروس عقیدتی – سیاسی در موفقیت مأموریت رزمی تأثیرگذار است. بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به "درس ولایت و حکومت" با میانگین ۴/۰۰ و کمترین میانگین نمره مربوط به "درس معارف و مواجهات انقلاب اسلامی" با میانگین نمره ۳/۶۲ بوده است.

سؤال فرعی دوم: دروس سازمانی دوره عالی پیاده – تکاور چه میزان در اثربخشی مأموریت‌های رزمی تأثیرگذار است؟ و مهم‌ترین درس کدام است؟

جدول ۱۰: توزیع فراوانی و درصد مربوط به دروس سازمانی

ردیف	سنجه	فراوانی	درصد	میانگین	میانگین	میانگین	میانگین
۱	اثربخشی درس زبان عربی در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۷	۱۷/۵	۱۰/۰	۳۲/۵	۲۲/۵	۱۷/۵
		۷	۱۷/۵	۱۰/۰	۳۲/۵	۲۲/۵	۱۷/۵
۲	اثربخشی درس آمادگی جسمانی در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۲	۵/۰	۱۰/۰	۲۲/۵	۲۷/۵	۳۵/۰
		۲	۵/۰	۱۰/۰	۲۲/۵	۲۷/۵	۳۵/۰

۳/۹۵	۱۳	۱۵	۹	۳	-	فراوانی	اثربخشی درس حفاظت اطلاعات در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۳
	۳۲/۵	۳۷/۵	۲۲/۵	۷/۵	-	درصد		
۴/۰۰	۱۳	۱۷	۸	۱	۱	فراوانی	اثربخشی درس مهارت تیراندازی در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۴
	۳۲/۵	۴۲/۵	۲۰/۰	۲/۵	۲/۵	درصد		
۳/۹۵	۱۵	۱۳	۸	۳	۱	فراوانی	اثربخشی درس ایمنی و اقدامات تضمینی در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۵
	۳۷/۵	۳۲/۵	۲۰/۰	۷/۵	-	درصد		
۳/۸۵	۹	۱۹	۱۰	۱	۱	فراوانی	اثربخشی درس فرماندهی و مدیریت جهادی در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۶
	۲۲/۵	۴۷/۵	۲۵/۰	۲/۵	۲/۵	درصد		
۳/۹۵	۱۴	۱۵	۶	۵	-	فراوانی	اثربخشی درس نگهداری و تعمیر (نت) در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۷
	۳۵/۰	۳۷/۵	۱۵/۰	۱۲/۵	-	درصد		
۳/۸۰	۹	۱۹	۹	۱	۲	فراوانی	اثربخشی درس جنگ نرم در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۸
	۲۲/۵	۴۷/۵	۲۲/۵	۲/۵	۵/۰	درصد		
۳/۷۲	۸	۱۷	۱۲	۲	۱	فراوانی	اثربخشی درس عملیات روانی در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۹
	۲۰/۰	۴۲/۵	۳۰/۰	۵/۰	۲/۵	درصد		
۳/۳۲	۵	۱۷	۷	۸	۳	فراوانی	اثربخشی درس مقاله‌نویسی و تجربه‌نگاری در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۱۰
	۱۲/۵	۴۲/۵	۱۷/۵	۲۰/۰	۷/۵	درصد		
۳/۴۷	۱۰	۱۰	۱۱	۷	۲	فراوانی	اثربخشی درس روش‌ها و فنون تدریس در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۱۱
	۲۵/۰	۲۵/۰	۲۷/۵	۱۷/۵	۵/۰	درصد		

براساس نتایج جدول (۹) نظر به اینکه میانگین تمام دروس بالاتر ۳ می‌باشد. دروس در موفقیت مأموریت رزمی تأثیرگذار است. بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به " مهارت تیراندازی" با میانگین ۴/۰۰ و کمترین میانگین نمره مربوط به " زبان عربی " با میانگین نمره ۳/۱۲ بوده‌است.

سؤال فرعی سوم: دروس تخصصی دوره‌های عالی پیاده - تکاور چه میزان در اثربخشی مأموریت‌های رزمی تأثیرگذار است؟ و مهم‌ترین درس کدام است؟

جدول ۱۱: توزیع فراوانی و درصد پاسخ سؤال‌های مربوط به دروس تخصصی

ردیف	گویه	فراوانی	درصد	میانگین	انحراف معیار	حداکثر	حداقل	مجموع
۱	اثربخشی درس طرح‌ریزی عملیات در نبرد ناهمپراز ۲ در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	فراوانی	۱	۴	۱۳	۸	۱۴	۳/۷۵
		درصد	۲/۵	۱۰/۰	۳۲/۵	۲۰/۰	۳۵/۰	
۲	اثربخشی درس طرح‌ریزی اطلاعات رزمی در نبرد ناهمپراز ۲ در طراحی، اجرای موفق مأموریت واگذاری	فراوانی	-	۴	۶	۱۰	۲۰	۴/۱۵
		درصد	-	۱۰/۰	۱۵/۰	۲۵/۰	۵۰/۰	
۳	اثربخشی درس طرح‌ریزی آماد در نبرد ناهمپراز ۲ در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	فراوانی	۱	۳	۷	۱۲	۱۷	۴/۰۲
		درصد	۲/۵	۷/۵	۱۷/۵	۳۰/۰	۴۲/۵	
۴	اثربخشی درس طرح‌ریزی نیروی انسانی در نبرد ناهمپراز ۲ در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	فراوانی	۱	۲	۹	۱۲	۱۶	۴/۰۰
		درصد	۲/۵	۵/۰	۲۲/۵	۳۰/۰	۴۰/۰	

۴/۲۲	۲۰	۱۱	۷	۲	-	فراوانی	اثربخشی درس اصول و قواعد اساسی رزم آفند و پدافند در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۵
	۵۰/۰	۲۷/۵	۱۷/۵	۵/۰	-	درصد		
۴/۲۷	۲۱	۱۱	۶	۲	-	فراوانی	اثربخشی درس دکترین رزم و آیین‌نامه عملیاتی نرسا در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۶
	۵۲/۵	۲۷/۵	۱۵/۰	۵/۰	-	درصد		
۴/۲۷	۲۱	۱۲	۵	۱	۱	فراوانی	اثربخشی درس دشمن‌شناسی (آیین رزم متجاوز) در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۷
	۵۲/۵	۳۰/۰	۱۲/۵	۲/۵	۲/۵	درصد		
۴/۲۲	۲۰	۱۲	۵	۳	-	فراوانی	اثربخشی درس پاسگاه فرماندهی و بازی جنگ در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۸
	۵۰/۰	۳۰/۰	۱۲/۵	۷/۵	-	درصد		
۴/۲۷	۲۱	۱۲	۴	۳	-	فراوانی	اثربخشی درس طرح‌ریزی آتش در عملیات ناهم‌تراز در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۹
	۵۲/۵	۳۰/۰	۱۰/۰	۷/۵	-	درصد		
۴/۱۰	۱۷	۱۳	۷	۳	-	فراوانی	اثربخشی درس مهندسی انفجارات در عملیات‌های نرسا در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۱۰
	۴۲/۵	۳۲/۵	۱۷/۵	۷/۵	-	درصد		
۳/۸۲	۹	۱۹	۸	۴	-	فراوانی	اثربخشی درس مهندسی رزمی و کاربرد آن در رزم در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری	۱۱
	۲۲/۵	۴۷/۵	۲۰/۰	۱۰/۰	-	درصد		

۳/۹۷	۱۲	۱۸	۷	۳	-	فراوانی	۱۲	اثربخشی درس طرح‌ریزی کنترل اغتشاشات در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری
	۳۰/۰	۴۵/۰	۱۷/۵	۷/۵	-	درصد		
۴/۰۰	۱۳	۱۸	۵	۴	-	فراوانی	۱۳	اثربخشی درس طرح‌ریزی عملیات نامنظم و تاکتیک جنگ‌های نوظهور در طراحی و اجرای موفق مأموریت واگذاری
	۳۲/۵	۴۵/۰	۱۲/۵	۱۰/۰	-	درصد		
۳/۹۰	۱۲	۱۶	۸	۴	-	فراوانی	۱۴	اثربخشی درس اطلاعات امنیتی در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری
	۳۰/۰	۴۰/۰	۲۰/۰	۱۰/۰	-	درصد		
۳/۸۵	۷	۲۴	۶	۲	۱	فراوانی	۱۵	اثربخشی درس کاربرد و توانمندی‌های جنگ نوین در رزم در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری
	۱۷/۵	۶۰/۰	۱۵/۰	۵/۰	۲/۵	درصد		
۴/۰۷	۱۵	۱۶	۶	۳	-	فراوانی	۱۶	اثربخشی درس عملیات امداد و بهداشت در رزم در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری
	۳۷/۵	۴۰/۰	۱۵/۰	۷/۵	-	درصد		
۴/۲۷	۱۸	۱۵	۷	-	-	فراوانی	۱۷	اثربخشی درس مأموریت‌های توپخانه و پدافند هوایی در رزم در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری
	۴۵/۰	۳۷/۵	۱۷/۵	-	-	درصد		
۴/۲۰	۱۸	۱۶	۴	-	۲	فراوانی	۱۸	اثربخشی درس کاربرد هوانیروز و پرنده‌ها و پهپادها و ریز پرنده‌ها در رزم در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری
	۴۵/۰	۴۰/۰	۱۰/۰	-	۵/۰	درصد		
۳/۹۷	۱۳	۱۹	۵	-	۳	فراوانی	۱۹	اثربخشی درس جغرافیای نظامی و بوم‌شناسی در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری
	۳۲/۵	۴۷/۵	۱۲/۵	-	۷/۵	درصد		
۴/۰۷	۱۷	۱۵	۴	۲	۲	فراوانی	۲۰	اثربخشی در کاربرد و مأموریت‌های سامانه‌های ارتباطی در رزم در طراحی، هدایت و اجرای موفق مأموریت واگذاری
	۴۲/۵	۳۷/۵	۱۰/۰	۵/۰	۵/۰	درصد		

بر اساس نتایج جدول (۱۰) نظر به اینکه میانگین تمام دروس بالاتر ۳ می‌باشد. دروس در موفقیت مأموریت رزمی تأثیرگذار است. بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به "دروس دکترین رزم و آئین‌نامه عملیاتی نرزا"، "درس دشمن شناسی" درس طرح‌ریزی آتش در عملیات‌های ناهم‌تراز" و "درس کاربرد و مأموریت‌های توپخانه، پدافند و موشک‌ها در رزم با میانگین ۴/۲۷ و کمترین میانگین نمره مربوط به "درس اصول و قواعد" با میانگین نمره ۳/۷۵ بوده‌است.

۱۰-۲- تحلیل استنباطی داده‌ها

الف) بررسی فرض نرمال بودن داده‌ها: در تفسیر نتایج آزمون، چنانچه مقدار معناداری از ۰/۰۵ بیشتر باشد، در آن صورت توزیع مشاهده شده با توزیع نظری یکسان است و تفاوتی بین این دو وجود ندارد. یعنی توزیع به‌دست‌آمده به توزیع نرمال نزدیک‌تر است. اما چنانچه مقدار معناداری از ۰/۰۵ کوچک‌تر باشد، آنگاه توزیع مشاهده شده با توزیع نظری متفاوت است. یعنی توزیع فوق، یک توزیع نرمال نبوده و در نتیجه برای تحلیل بیشتر آن، باید از آزمون‌های ناپارامتری مناسب استفاده کنیم (حبیب‌پور و صفری، ۱۳۸۸: ۶۳۸-۶۳۹). فرض نرمال بودن داده‌ها برای متغیرهای پژوهش از طریق اجرای آزمون کولموگروف - اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفت که نتیجه آن، در جدول شماره (۱۱) نشان داده شده است.

جدول ۱۲: مقایسه توزیع نمرات مولفه‌های تحقیق با توزیع نرمال

سطح معنی‌داری	کالموگروف - اسمیرنوف	
۱۵۲/	۱۲۰/	دروس عقیدتی و سیاسی
۱۶۲/	۱۱۰/	دروس سازمانی
۱۳۲/	۱۰۵/	دروس تخصصی

بر اساس نتایج جدول (۱۱) آماره کالموگروف - اسمیرنف در سطح $p \leq 0.05$ معنی‌دار نبوده است؛ بنابراین توزیع نمرات مؤلفه‌های تحقیق نرمال است

فرضیه یکم: دروس عقیدتی و سیاسی دوره عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی اثربخش است.

جدول ۱۳: مقایسه میانگین اثربخشی دروس عقیدتی و سیاسی دوره عالی پیاده - تکاور بر موفقیّت مأموریت‌های رزمی با میانگین فرضی ۳.

عامل	میانگین	مقدار آماره تی	سطح معناداری	بازه اطمینان ۹۵ درصدی برای اختلاف میانگین	
				حد پایین	حد بالا
دروس عقیدتی و سیاسی	۳/۷۴	۵/۴۹	۰/۰۱	۴۶۷/۱	۱/۰۱

همان‌طور که مشاهده می‌شود، سطح معناداری آزمون با مقدار آماره تی برابر ۵/۴۹ صفر محاسبه شده است؛ لذا چون سطح معناداری آزمون تی متغیر دروس عقیدتی و سیاسی کمتر از سطح خطای ۰.۰۵ به دست آمده، فرض صفر آزمون تی رد و فرض مقابل آن مبنی بر مخالف بودن میانگین نمرات میزان اثربخشی دروس عقیدتی و سیاسی با عدد ۳ (حد وسط طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای) تأیید می‌شود. از طرفی چون میانگین میزان اثربخشی دروس عقیدتی و سیاسی برابر با ۳/۷۴ شده و همچنین حدود بالا و پایین برای اختلاف میانگین هر دو مثبت به دست آمده می‌توان اظهار نظر کرد که اثربخشی دروس عقیدتی و سیاسی دوره عالی پیاده - تکاور بر موفقیّت مأموریت‌های رزمی بیش از سطح متوسط است.

فرضیه دوم: دروس سازمانی دوره‌های عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی اثربخش است.

جدول ۱۴: مقایسه میانگین اثربخشی دروس سازمانی دوره‌های عالی پیاده - تکاور بر موفقیت

مأموریت‌های رزمی با میانگین فرضی ۳.

عامل	میانگین	مقدار آماره تی	سطح معناداری	بازه اطمینان ۹۵ درصدی برای اختلاف میانگین	
				حد بالا	حد پایین
دروس سازمانی	۳/۷۲	۵/۹۸	/۰۰۱	/۴۷۶	/۹۶۴

همان‌طور که مشاهده می‌شود، سطح معناداری آزمون با مقدار آماره تی برابر با ۵/۹۸ برابر با صفر محاسبه شده است؛ لذا چون سطح معناداری آزمون تی متغیر میزان اثربخشی دروس سازمانی کمتر از سطح خطای ۰.۰۵ به‌دست‌آمده، فرض صفر آزمون تی رد و فرض مقابل آن مبنی بر مخالف‌بودن میانگین نمرات میزان اثربخشی دروس سازمانی با عدد ۳ (حد وسط طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای) تأیید می‌شود. از طرفی چون میانگین میزان اثربخشی دروس سازمانی برابر با ۳/۷۲ شده و همچنین حدود بالا و پایین برای اختلاف میانگین هر دو مثبت به‌دست‌آمده می‌توان اظهارنظر کرد که میزان اثربخشی دروس سازمانی دوره عالی پیاده - تکاور بر موفقیت مأموریت‌های رزمی بیش از سطح متوسط است.

فرضیه سوم: دروس تخصصی دوره عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی اثربخش است.

جدول ۱۵: مقایسه میانگین اثربخشی دروس تخصصی دوره عالی پیاده - تکاور بر موفقیت

مأموریت‌های رزمی با میانگین فرضی ۳.

عامل	میانگین	مقدار آماره تی	سطح معناداری	بازه اطمینان ۹۵ درصدی برای اختلاف میانگین	
				حد بالا	حد پایین
دروس تخصصی	۴/۰۷	۹/۴۸	/۰۰۱	/۱۰۷	/۱۳۰

همان‌طور که مشاهده می‌شود، سطح معناداری آزمون با مقدار آماره تی برابر $9/48$ با صفر محاسبه شده است؛ لذا چون سطح معناداری آزمون تی متغیر میزان اثربخشی دروس تخصصی کمتر از سطح خطای 0.05 به دست آمده، فرض صفر آزمون تی رد و فرض مقابل آن مبنی بر مخالف بودن میانگین نمرات میزان اثربخشی دروس تخصصی با عدد 3 (حد وسط طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای) تأیید می‌شود. از طرفی چون میانگین میزان اثربخشی دروس تخصصی برابر با $4/07$ شده و همچنین حدود بالا و پایین برای اختلاف میانگین هر دو مثبت به دست آمده می‌توان اظهار نظر کرد که اثربخشی دروس سازمانی دوره عالی پیاده - تکاور بر موفقیت مأموریت‌های رزمی بیش از سطح متوسط است.

تأثیر ابعاد سه‌گانه (دروس عقیدتی - سیاسی، تخصصی و سازمانی) دوره عالی پیاده - تکاور بر موفقیت مأموریت‌های رزمی بالاتر از سطح متوسط است.

جدول ۱۶: مقایسه و رتبه‌بندی اثر بخشی دوره عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی

سنجه	میانگین رتبه
دروس عقیدتی و سیاسی	۱/۹۰
دروس سازمانی	۱/۷۸
دروس تخصصی	۲/۳۳
آزمون فریدمن	۷/۰۰
سطح معنی‌داری	۰/۳۰

بر اساس نتایج جدول (۱۵) آماره فریدمن در سطح $p \leq 0/05$ معنی‌دار بوده است. بنابراین اثربخشی آموزش دروس دوره عالی پیاده - تکاور بر موفقیت مأموریت‌های رزمی تفاوت وجود دارد. بیشترین اثربخشی مربوط به دروس تخصصی و کمترین مربوط به دروس سازمانی بوده است.

نتیجه‌گیری

در نوشتار حاضر سعی شده، با استفاده از ادبیات و مبانی نظری تحقیق به مدل مفهومی و چارچوب نظری کامل‌تری در مقایسه با کارهایی که تاکنون صورت گرفته است، دست پیدا بکنیم. در تبیین مبانی نظری تحقیق، به تعاریف کلیدواژه‌های تحقیق پرداختیم در آخر نیز با بهره‌گیری از تبیین مبانی نظری شاخص‌های مرتبط با ابعاد (دروس عقیدتی - سیاسی، تخصصی و سازمانی) دوره عالی پیاده - تکاور بر موفقیت مأموریت‌های رزمی احصا و با توجه به توزیع و پراکندگی جامعه آماری در این مقاله از روش نمونه‌گیری ساده تصادفی استفاده نمودیم، پس از انجام پذیری تست و همچنین لحاظ کردن نظرات کارشناسان، خبرگان و اساتید این حوزه پرسش‌نامه نهایی تهیه؛ بین نمونه آماری توزیع گردید، و پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، داده‌ها استخراج و وارد کامپیوتر (نرم‌افزار SPSS) گردید.

تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو قسمت شامل قسمت اول - توصیف داده‌ها که ابتدا جداول توزیع فراوانی و نمودار فراوانی جامعه مورد مطالعه برحسب تحصیلات، شغل، سابقه و مسئولیت تشریح شده است و سپس گویه‌های مربوط به متغیرها به تفکیک مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و در قسمت دوم - تحلیل داده‌ها، از طریق آزمون‌های آماری و با بیان فرضیه‌های مختلف، ابعاد (دروس عقیدتی - سیاسی، تخصصی و سازمانی) دروس دوره عالی پیاده - تکاور بر موفقیت مأموریت‌های رزمی مورد سنجش و آزمون قرار گرفته است.

سپس قابلیت اعتماد تحقیق با استفاده از آلفای کرونباخ در اکثر مقیاس‌های تحقیق بالاتر از ۰/۸ تعیین شد. نتایج نشان می‌دهد که پرسش‌نامه تحقیق در همه موارد از پایایی خوبی برخوردار و ابعاد (دروس عقیدتی - سیاسی، تخصصی و سازمانی) دروس دوره عالی پیاده

- تکاور بر موفقیت مأموریت‌های رزمی مؤثر هستند. پس از اطمینان از ابزارها و جمع‌آوری پرسش‌نامه‌های تکمیل شده، کدگذاری اطلاعات، واردکردن در نرم‌افزار SPSS ابزارهای متناسب با فرضیه‌ها انتخاب شدند. در این پژوهش از آزمون‌های کولموگروف اسمیرنف (تست نرمالیت)، آزمون دوجمله‌ای، آزمون فرض t یک‌متغیره و فریدمن استفاده گردید.

۱) یافته‌ها و نتایج جمعیت‌شناسی تحقیق

باتوجه به گروه سنی، تحصیلات، درجه، سنوات خدمتی و همین‌طور میزان آشنایی به موضوع اثربخشی دروس دوره عالی - پیاده تکاور بر موفقیت مأموریت‌های رزمی و نظر به اینکه از نظر تحصیلات ۲۵ درصد دارای فوق‌دیپلم، ۴۲/۵ درصد کارشناسی و ۳۲/۵ درصد کارشناسی‌ارشد و بالاتر هستند و از نظر گروه سنوات بین ۱۵-۱۱ سال ۲۲/۵ درصد و ۷۷/۵ درصد دارای سابقه خدمت بیشتر از ۱۵ سال هستند و از نظر درجه ۲۰ درصد پاسخگویان درجه‌دار، ۴۵ درصد سروان، ۲۲/۵ درصد سرگرد و ۱۲/۵ درصد سرهنگ بوده‌اند. از لحاظ گروه سنی ۲۷/۵ درصد در گروه سنی ۳۵-۳۱ سال و ۷۲/۵ درصد در گروه سنی ۳۵ سال و بالاتر هستند گویای این واقعیت است که جامعه نسبت به ابعاد انضباط عملیاتی مؤثر بر موفقیت لشکرهای عملیاتی اشرافیت کامل و لازم دارند؛ لذا موجب اعتباربخشی نظرات آن‌ها می‌گردد. همچنین گروه سنی، تحصیلات، و درجه و تجربه سازمان خدمتی نامبردگان نشان از همه‌گیر بودن جامعه آماری پژوهش دارد و به نتایج آن می‌توان اعتماد کامل داشت.

۲) یافته‌های و نتایج مربوط به ابعاد سه‌گانه

بر اساس ارقام مندرج نظر به اینکه میانگین بُعد دروس عقیدتی سیاسی ۳/۷۴، بُعد دروس تخصصی ۴/۰۷ و بُعد دروس سازمانی ۳/۷۲ و بزرگتر از ۳ و در سطح آلفای کوچکتر ۰/۰۵ می‌باشد. تبیین کننده ارتباط معنادار بین ابعاد سه‌گانه دروس عالی پیاده تکاور بر موفقیت

مأموریت‌های رزمی است. لذا می‌توان موفقیت مأموریت‌های رزمی را از روی ابعاد سه‌گانه تعریف نمود. همچنین بیانگر تفاوت تأثیرگذاری ابعاد سه‌گانه بر موفقیت مأموریت‌های رزمی است.

الف) نتایج مربوط به سؤال یکم: عناوین دروس عقیدتی - سیاسی مؤثر بر ارزشیابی اثربخشی دوره عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی کدام‌اند؟

نظر به اینکه میانگین شاخص‌ها پنج‌گانه بالاتر از ۳ است؛ بیانگر آن است که اولاً: موفقیت مأموریت‌های رزمی را می‌توان بر مبنای شاخص‌های فوق تعریف نمود؛ ثانیاً موفقیت مأموریت‌های رزمی را می‌توان از روی این بُعد تعیین کرد. بر اساس ارقام مندرج در جدول بالاترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به «رس معارف و مواجهات انقلاب اسلامی» با رتبه ۴/۶۵ و کمترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به «درس ولایت و حکومت» با رتبه ۳/۵۷ بوده است.

ب) نتایج مربوط به سؤال دوم: عناوین دروس تخصصی مؤثر بر ارزشیابی اثربخشی دوره عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی کدام‌اند؟

نظر به اینکه میانگین شاخص‌های بیست‌گانه بالاتر از ۳ است؛ بیانگر این است که اولاً: موفقیت عملیات رزمی را می‌توان بر مبنای شاخص‌های فوق تعریف نمود؛ ثانیاً موفقیت عملیات رزمی را می‌توان بر مبنای دروس تخصصی تعیین کرد. بر اساس نتایج جدول بالاترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به سوالات "مأموریت‌های توپخانه و پدافند هوایی در رزم"، "دکترین رزم و آیین نامه عملیاتی نرسا" و "طرح‌ریزی آتش در عملیات‌های ناهم‌تراز" با ۴/۲۷ و پایین‌ترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به "طرح‌ریزی عملیات درنبرد ناهم‌تراز ۲" ۲/۰۷

با ۳/۷۵ بوده‌است.

پ) نتایج مربوط به سؤال سوم: عناوین دروس سازمانی مؤثر بر ارزشیابی اثربخشی دوره عالی پیاده - تکاور در اجرای مناسب مأموریت‌های رزمی کدام‌اند؟

نظر به اینکه میانگین شاخص‌های یازده‌گانه بالاتر ۳ است. بیانگر این است که اولاً: موفقیت عملیات رزمی را می‌توان بر مبنای شاخص‌های فوق تعریف نمود؛ ثانیاً موفقیت عملیات رزمی را می‌توان بر مبنای دروس سازمانی تعیین کرد.. بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به "دروس دکتربین رزم و آئین‌نامه عملیاتی نرسا"، "درس دشمن شناسی" درس طرح‌ریزی آتش در عملیات‌های ناهمطراز" و "درس کاربرد و مأموریت‌های توپخانه، پدافند و موشک‌ها در رزم با میانگین ۴/۲۷ و کمترین میانگین نمره مربوط به "درس اصول و قواعد" با میانگین نمره ۳/۷۵ بوده‌است.

اَللّٰهُمَّ اَجْعَلْنِيْ مِنْ جُنْدِكَ فَاِنَّ جُنْدَكَ هُمُ الْغَالِبُوْنَ (قمی، ۱۳۸۴: ۵۰)

منابع

- قرآن کریم، (۱۳۷۶). ترجمه الهی قمشه‌ای، قم: انتشارات لقاء.
- امام خمینی، روح الله، صحیفه نور جلد ۱۷، بیانات و پیام‌های بنیان‌گذار کبیر انقلاب اسلامی ایران
- حضرت امام خمینی (ره) وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (تهران)
- امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، مجموعه بیانات، قابل دسترسی در:
- www.khamenei.ir
- آریانی، قمر (۱۳۹۶). سرگذشت ۵ هزار ساله، تهران انتشارات سخن.
- ابطحی، سید حسین (۱۳۸۶) «آموزش و بهسازی سرمایه‌های انسانی» تهران، موسسه فرهنگی کتاب لاینز.
- امیری، ولی الله (۱۳۹۸). آسیب شناسی دوره‌های عالی پدافندهوایی نرسا در تحقق اهداف آموزشی و ارائه راه کارهای مناسب، فصلنامه خیر، مدیریت پژوهش دانشکده پیاده پائیز ۱۳۹۸.
- براتی، ابوذر (۱۳۹۸). آسیب‌شناسی دوره‌های عالی توپخانه صحرایی در دانشگاه امیرالمؤمنین (ع) و ارائه راهکارهای مناسب، پایان‌نامه جهت اخذ کارشناسی ارشد مدیریت دفاعی، تهران: دانشکده دافوس سپاه.
- حسینی، سید علی اصغر (۱۳۹۸) آسیب‌های محتوای دروس دوره عالی زرهی مؤثر بر عملکرد فرماندهان گردان‌های تانک در جنگ نیابتی، پایان‌نامه جهت اخذ کارشناسی ارشد مدیریت دفاعی، تهران: دانشکده دافوس سپاه.
- دشتی، محمد (۱۳۹۴). ترجمه نهج‌البلاغه، چاپ چهارم، قم: انتشارات اجود.
- دلاور، علی (۱۳۸۸). مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، تهران: انتشارات رشد
- رستمی، محمود (۱۳۸۶). فرهنگ واژه‌های نظامی، چاپ دوم، تهران: انتشارات ایران سبز.
- سادات، سید محسن (۱۳۹۷)، آسیب‌های دوره‌ی عالی تکاوری در دانشگاه حضرت امیرالمؤمنین

- علیه‌السلام، فصلنامه خیبر، مدیریت پژوهش دانشکده پیاده پائیز ۱۳۹۷.
- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (۱۳۹۵) نظام جامع تربیت و آموزش سپاه، تهران: اداره تربیت، آموزش و فرهنگ پاسداری سپاه.
- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (۱۳۸۴). طرح و عملیات، تهران: معاونت آموزش نرسا.
- کربلایی علی، سهراب (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر افزایش کارایی یگان‌های زرهی در دفاع با تأکید بر جنگ آینده، پایان‌نامه جهت اخذ کارشناسی ارشد مدیریت دفاعی، تهران: دانشکده دافوس سپاه.
- کی قبادی، پرویز (۱۳۵۴). «مدیریت صنعتی» تهران، انتشارات علوم اداری و مدیریت بازرگانی
- گلایی، سیاوش، مدیریت منابع انسانی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، توسعه منابع انسانی، انتشارات فردوسی.
- محمدری شهری، محمد (۱۳۸۱) سیاست نامه امام علی(ع) ترجمه مهدی مهریزی، دارالحدیث قم.
- نوروزی، محمدتقی (۱۳۸۵). فرهنگ دفاعی - امنیتی، تهران: نشر سینا.
- نوذریان، محسن و برسلانی، احمد (۱۳۹۵). آسیب‌شناسی ارتباط سازمانی گردان‌های امام حسین (ع) با نواحی مقاومت باتوجه‌به مأموریت‌های ابلاغی (در استان البرز)، فصلنامه علمی - ترویجی مدیریت پژوهش‌های دفاعی سال پانزدهم شماره ۸۲.

